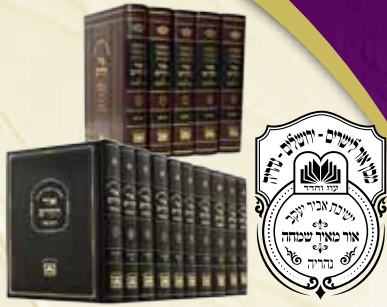

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

דבריו על הפסוק (א, ב): "אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַיהוָה וְגו'", מזכיר רבנו את מאמר חז"ל (בבא מציעא קיד, ב): "אתם קרויין אדם, ואין נכרים קרויין אדם".

סוגיית הגמרא עוסקת במעשה מעניין שאירע כאשר פגש האמורא רבה בר אבוה באליהו הנביא, בעודו בבית הקברות, ונכנס עמו לדין ודברים הלכתי. בין הדברים תמה הוא באוזני אליהו לפשר נוכחותו בבית הקברות, הלא 'פנחס זה אליהו' (עיי' פדריא מו, וראה רש"י על ב"מ שם ד"ה לא), ואם כן ככהו אסור לו לשהות במקום זה ולהיטמא למתים.

על כך השיב לו אליהו בדרשתו של רבי שמעון בר יוחאי: "קבריהן של נכרים אין מטמאין, שנאמר (יחזקאל ל, א): 'וְאֵתֵן צִאֲנֵי צֶאֱן מִרְעִיתִי אָדָם אֲתֵם' - אתם קרויין אדם, ואין נכרים קרויין אדם".

אם כי לענין טומאת אוהל נפסק בגמרא שאין קבר עובד כוכבים מטמא, אולם נחלקו הדעות בקרב הראשונים והאחרונים בנוגע לטומאת מגע ומשא - האם אף את הנוגע בהם או הנושאם אין קבריהם מטמאים.

למעשה פסק המחבר בשלחן ערוך (יו"ד שעב, ב): "קברי עובדי כוכבים, נכון לזיהר הכהן מלילך עליהם", ועל כך הוסיף הרמ"א: "אף על פי שיש מקילין, ונכון להחמיר".

גידון מרתק שעלה על שלחנם של גדולי פוסקי דורנו, הוא ההוראה הנכונה לסטודנטים לרפואה הנמנים על שבת הכהונה, אשר זכו זה עתה להתקרב לאור התורה והמצוות, ושאלתם בפיהם - האם מותר להם להתעסק לצורכי מחקר בגופות של נכרים, וכבר האריכו בכך הפוסקים לכאן ולכאן.

תוך כדי ציפייה חסרת תוחלת לאור הירוק המיוחל, תפסה את תשומת לבו של מיכאל אשר מצא את עצמו - כמה נחמד, תקוע באותו פקק לצד ידידו משכבר הימים, אותו לא ראה מזה עידן ועידנים.

שיחת רעים ידידותית החלה להתפתח, קרמה עור וגידים, מרגע זרגע שכחו השניים היכן הם נמצאים, שקעו בהעלאת זכרונות נוסטלגיים וחלקו זה עם זה את שחלף עליהם במהלך השנים.

הרמוז, כמה מפתיע, לא המתין להם. אדום התחלף לכתום, בעקבותיו בהק אור ירוק והעלה ניצוץ אופטימי באישוני הנהגים כולם. הנה זה זה, הם חשבו, אך התבדו. יונתן ומיכאל עודם בעיצומה של שיחה, מתלהבים מזוטות שאינן מעניינות איש מלבדם ומנופפים בידיהם בהתלהבות. כשהחל מיכאל לשלוף תמונות ולספר בדיוק מה צולם, היכן ומתי, מי ולצד מי, זה כבר עבר כל גבול.

המיקום האסטרטגי שלהם בראש שיירת הרכבים ובדיוק בכניסה לצומת, תרם אף הוא לאווירה הכללית. כאן התחלפו הרטינות השקטות בבלייל צעקות נזעמות, נאצות ואיחולים בשפות שונות, אולם גם זה לא עזר. אוזניהם של השניים, מסתבר, לא פעלו כמצופה.

רק הצפירה העזה של ג'קי, נהג המשאית שהחל את סדר יומו בשעות הקטנות של הלילה ועצביו עמדו להתפקע, הצליחה לגרום לזוג השקוע בשלו לצאת לרגע מהקונכייה, להביט סביב ולראות במה דברים אמורים ועל מה הרעש, תרתי משמע.

'שמענו!' רטן מיכאל ומשך בכתפיו בחוסר הבנה. 'כן, שמנו לב שצפרת' הוסיף יונתן הסבר משלו לנעשה, מניח למילים לפרוח באוויר.

בזאת חזרו השניים באחת לשיחתם הנרגשת, מתעלמים לחלוטין מהנעשה סביב.

'זו - שמיעה?!' תמה המשגיח, 'אם אין תוצאות לאותה שמיעה, אם היא לא מביאה בעקבותיה את השינוי הנדרש, כיצד ניתן אפוא לכנות אותה 'שמיעה'?

יש שמיעה - ויש שמיעה

חומש ויקרא פותח במילים: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לְאָמֹר", ועל כך כבר תמהו רבים - על מה ולמה לא נזכר בפסוק מי הקורא, הלא לכאורה היה נכון יותר לומר: "וַיִּקְרָא ה' אֶל מֹשֶׁה".

רבנו מתייחס לנקודה זו, ומיישב באופן נפלא.

"ואולי שיכון הכתוב להודיע תעצומותיו ותברך, שיקרא בקול גדול ולא ישמענו וזל את אשר יחפץ, והוא אמרו 'ויקרא אל משה' - שהגם שקרא לא נשמע הדבור אלא אל משה ולא למי שלפניו.

'ולפי זה, אם היה אמר הכתוב 'ויקרא ה' אל משה', תבין שה' קרא בקול גדול, אבל הגעת הקול למשה היה בקול נמוך, שישער משה בדעתו שאפשר שאותם שרחוקים קצת ואינם בסמוך לו לא ישמעו, ואין כאן חדוש פלא ה'. לזה אמר 'ויקרא אל משה', פרוש, כי גם

שולחן שבת עם האור החיים

ניגש גאון המוסר המשגיח ר' לייב חסמן זצ"ל לתלמיד פלוני, הצביע בפניו על הנהגה קלוקלת מסוימת בה לקה התלמיד והבהיר לו כי עליו לשפר את דרכיו ולשוב לתלם הישר.

אצל ר' לייב לא היה מושג של שיחת-חולין, רצף משפטיים אקראי שנועד בין השאר להעביר מסר כזה או אחר. כשהוא בחר להביע את דעתו באוזני מאן דהו, כשנכח לראות כי דבריו נדרשים וכי מתפקידו בזו העת לחנך, הוא עשה זאת כמקשה אחת של אהבת ויראת ה', וכך הפכה כל הערה ביקורת קלה לתלמיד - לשיחת מוסר של ממש.

כך אירע גם הפעם. פניו הרצינו אף מעבר לכובד הראש אשר נסוך היה עליהן דרך קבע, הבעתו כולה אמרה חרדה מפני המדרון החלקלק אליו עלול התלמיד להביא את עצמו במידה ולא יפעל תיכף לתיקון מידותיו, ודבריו נאמרו בלהט אש שלהבת.

התלמיד מצידו עמד בתנוחה כנועה, הנהג בבושת פנים וקיבל את האמת ממי שאמרה. אמת, עליו לשפר דרכיו, וכך אכן יעשה.

דא עקא, הימים הבאים הוכיחו כי הקבלה לא היתה איתנה דיה. אף אם לא היה זה מן השפה ולחות ממש, אולם ארשת פניו המיוסרות ומבע החרדה של התלמיד לא ממש שידרו את שעתיד להתרחש, קרי: נפילה נוספת, מוקדם מהצפוי.

ככלב שב על קאו שנה התלמיד באיוולתו, משל לא זכה אך לפני ימים ספורים לשיחת מוסר אישית מאת ענק המוסר שבדור. אולם המשגיח מצידו לא ויתר.

בשנית, ניגש ר' לייב לבחור והחל לנאום לו מרישא ועד גמירא על חובתו כאדם וכיהודי, על המידות שעליו לתקן והמעשים מהם יש להימנע, כביכול לא התקיימה מעולם השיחה הקודמת, המאכזבת בתוצאותיה.

'אני מבין שישנם דברים הצריכים חיזוק חוזר ונשנה' פנה הבחור אל המשגיח, אולם העז לתהות, 'האם המשגיח לא חשב לחדש קצת? לרענן? לשנות מעט את אופי השיחה ולפנות לאפיקים מעט שונים? לשם מה לו לחזור על אותם דברים אותם כבר שמעתה?'

'שמעת כבר?' המשגיח נתן בו עיניים חכמות, 'הבה אסביר לך למה אתה קורא 'שמיעה'. וכאן נשא ר' לייב את משלו - משל מתוק שיש בו כדי ללמדנו פרק או שניים בנבכי הנפש בכלל, וקבלת תוכחה ומוסר בפרט. יום עבודה רגיל, שגרה צפופה ולחוצה במרכזו העסקים במנהטן.

מכל עבר ניבטים אנשים אצים, נחפזים לדרכם, חנוטים בחליפות ותחת שכמם תיקים בעלי גוון כבד. בתווך, נחיל כמעט אינסופי של מכוניות, תופס את מרחבי האופק עד תום וכמעט שחוסם את שדה הראייה. רק מדי פעם מתחלף הרמזור בצד זה או אחר של הצומת, מאפשר לצפיפות המעיקה להשתחרר מעט ולנהגים להתקדם אל עבר מחזו חפצם.

'מה נשמע?' הקריאה שיצאה מחלון רכבו של יונתן,

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

הזו, מקעקע אותה מהיסוד, שניהם שווים. כולם אהובים, כולם ברורים, ואם הם רק עומדים בתנאי הבסיסי: 'ובלבד שיכוון לבו לשמים', אזי הם שווים ללא שמץ של הבדל ביניהם: 'אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים'.

רבנו מתייחס (א, יז) למאמר חז"ל זה, ובדבריו הוא מחדד נקודה יסודית וקריטית בהבנת המאמר, ואלו דבריו, אותם ננתח בשורות הבאות אחד לאחד.

"פרוש, שבא הכתוב להודיענו שאין הפרש בין המועט למרבה. שלא תאמר שאין זה אלא לצד שה' מצד רחמי' מתרצה בקרבן העני, הגם שאינו חשוב כקרבן העשיר, ועל כל פנים אין המוחש נכחש כי זה מביא פר וזה מביא עוף".

היה מקום להיכנס לפלפולים למדניים, לנוסף באגודל כפוף ולהכות באצבע צרדה בהתלהבות, להצביע בלהט ובתחושת ניצחון על העובדה שלמעשה - העשיר מביא קרבן גדול ואילו העני אינו דומה לו בפרט זה. מה שמוכיח לכאורה כי לאמיתו של דבר יש כן איזשהו הבדל בין השניים.

"לזה נתחכם הכתוב ואמר 'ריח ניחוח' בבהמה, ולא הספיק לו במה שאמר בעוף, ללמד ממנו להעריך ולהראות כי לא פחות הוא מקרבן בהמה ללמד ממנו, וצריך הוא להודיע גם בקרבן בהמה 'אשר ריח ניחוח'. והוא מה שדקדק התנא באמרו 'אמר ונאמר' וכו', פרוש, ולא הספיק לו לומר הדבר במדרגה הקטנה, נתפון לומר לה בזה 'אחד המרבה ואחד הממעיט', פרוש - בהשוואה הם.

"ולזה לא אמר התנא לומר 'הממעיט כמרבה' שאז בטלה לה הפונה שפרש בדבריו, כי כשנגיע לומר 'זה כזה' יתחייב לומר כי הנלמד קטן מהלמד, כמשפט הרב ותלמידו. ומדקדוק לשון אמרו 'אחד ואחד', הרי זה מראה באצבע השכל כי אין הדרגה לאחד מחברו".

אין כאן דירוג כלשהו, מבהיר רבנו למען הסר ספק, אין מעמדות ולא הבדל כזה או אחר, אלא הרי העשיר והעני, המרבה והממעיט - שווים הם לכל דבר וענין! יתירה מכך, מעלה יתירה יש לו ללב הנשבר של העני, הנזכה שלא זכה להשתייך למעמד הבכיר יותר, והרי הוא כקרבן תמים לפניו יתברך, שהרי כך נאמר (תהלים נא, ט): "זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדקה אלקים לא תבזה".

אם כן, אל לו לאדם להישבר, להיכנע לתכתיבי היצר וליפול למלכודת אותה הוא טומן לו באמצעות תזכורת תמידית אודות פחיתות ערכו ושפל דרגתו. על כך התבטא הרה"ק הישפת אמת מגור, כי אף היצר הרע בעורמתו רגיל לשאול את האדם את השאלות אותן שטח לפנינו התנא עקביא בן מהללאל (אבות ג, א): "הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", אלא שהוא עושה זאת כדי לדאג, להפיל לזרועות הייאוש.

על כך יש לאדם להשיב לו בעוז ותעצומות, כלשון רש"י בפרשה: "מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו", ולהבהיר ליצר כי אכן כן - כל התגברות בסור מרע עשה טוב, ולו מועטת ביותר, הנובעת ממסירות נפש - הרי היא כקרבן מנחה לפניו יתברך!

בפרשת השבוע הוזכרו בין שאר הקרבנות עולת העוף, עולת הבהמה וקרבן מנחה, ואודות כך ידוע מאמר חז"ל במשנה (מנחות ק, א): "נאמר בעולת בהמה 'אשר ריח ניחוח', ובעולת עוף 'אשר ריח ניחוח', ובמנחה 'אשר ריח ניחוח', לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים".

המאמר ידוע, המסקנה מתבקשת והיא מרעיפה טללי נוחם על לבו של כל איש ישראל באשר הוא המצר על כך שאין בכוחו להעפיל לפסגות הרוחניות הנשגבות אליהן זכו להגיע גדולי עולם ובעלי מדרגה למיניהם.

אולם דומה שהמאמר הכה בסיסי, המנחה ועם זאת המחייב כל כך, נתפס בעינינו לעתים קרובות באופן שגוי למדי ונתון על ידינו לפרשנות שהאמת רחוקה ממנה.

הבה ננתח זאת.

באותו בנין, דלת מול דלת, מתגוררים שני שכנים אשר כל היכרותם מתבטאת בפגישות חפוזות במעלית והנהון לא מחייב במעבר בחדר המדרגות. הם באים מרקע שונה לחלוטין, משתייכים לקהילות שונות בתכלית ועם זאת חותרים לאותה מטרה, אותה היטיב לנסח דוד המלך בזמירותיו (תהלים מ, ט): "לעשות רצונך אלקי חפצתי".

יחד עם זאת, פעורה ביניהם תהום בלתי ניתנת לגישור בכל הנוגע להגדרות תדמית כאלה ואחרות המונחות על ידי מוסכמות חברתיות קשיחות.

האחד הינו אברך משי המסתופף בין כתליו של אחד הכוללים הנחשבים בעיר, הוא חובש את ספסלי בית המדרש במשך שניים או שלשה סדרים ביום ומקומו בתפילה ממוקם אי שם בכותל המזרח, לצד כלי הקודש ובעלי אצטלא רבנית משתפלת. אין הדבר סוד שהוא כבר נקרא לא אחת, וסירב, להתעטר במשרה תורנית נחשקת, ובכל מקום בו הוא נמצא הוא מותיר שובל של כבוד התורה.

האחר, לעומת זאת, נמנה על המעמד הפשוט יותר ומכונה כיתר בני מעמדו 'עמך'. כך, סתם, בלי תואר נלווה וללא הילה נוצצת כלשהי. הוא אכן עושה את רצון קונו השכם והערב, ביתו מתנהל על אדני התורה והעבודה וילדיו כולם הולכים בדרך המסורה וגדלים לשם ולתפארת, אולם הוא חסר את הברק, הניצוץ המניע אי אלו נערי תשחורת להתייצב בשורה כל אימת שהוא מגיע ולפצוח בשירת 'ימים' סוערת. נו, מה נגיד?

על פניו, הראשון הוא העונה על ההגדרה הנכונה, האמיתית והמדויקת ביותר של 'עבד השם' בכל מהותו, ואילו האחר משתרך אי שם מאחור. אי אפשר לפסול אותו, בטח שלא לבוז לו, אך עדיין, מביך לכלול אותו באותה קטגוריה יחד עם השכן ממול.

איך להגדיר זאת בעדינות? אותו אומלל שלא זכה להתעלות למדרגה הנכונה, להצטרף ללגיון העילית הרוחני, משמים עושים לו סוג של 'הנחה' ומאפשרים לו לחיות עם זה, להשלים עם היותו סוג ב' וללטף אותו בחיבה, ללחוש לו 'אתה גם שווה משהו'. אז זהו, שלא.

לאמיתו של דבר, וכאן מטלטל אותו האור החיים הקדוש בפרשתנו ומערער את נקודת המבט השגויה

לגבי משה היתה קריאה בקול גדול - ששמע קול גדול, והן הן נוראותיו יתברך שלא שמע זולתו, עד כאן דבריו.

בביאורו זה מיטיב רבנו להסביר כי כוונת מכוון היתה בכך - להדגיש כי הגם שקרא ה' בקול גדול ולא ניתן היה לטעות בכך, מכל מקום שמע זאת רק משה רבנו.

התורה נדרשת בשבעים פנים, ודומה שאף כאן בין השיטין, אם כי על פי פשוטם של דברים מבקש רבנו ליישב את הפסוק בדרך הפשט, ניתן למצוא מוסר חודר כליות בדברי רבנו.

הקב"ה קורא למשה. לא זו בלבד, אלא שהקריאה הזו - האלקית והנשגבה בה אין לנו שמץ של הבנה, היתה בקול גדול. אך למרות זאת, רק משה רבנו שמע זאת. הסיבה לכך פשוטה, והיא נעוצה בעובדה שזה היה רצונו יתברך, כי רק משה ישמע את הדיבור.

אולם מה בנוגע לקריאה בה המטרה שונה?

בת קול יוצאת מהר חורב

"בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב" מלמד אותנו רבי יהושע בן לוי, "ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה" (אבות ו, ב). אמרה דומה מצאנו בזהר הקדוש (זהר חדש כרך ב איכה נו, ב), אודות השכינה הציוחת בכל יום ואומרת: "שובו פנים שובבים", ואין מי שמשגיח בה. אז היכן היא אותה בת קול? תהה מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש ז"ע. אם אכן יוצאת אותה בת קול מדי יום, מה מטרתה אם לא כדי שישמעוה הבריות וישבו למוטב? אם כן מדוע אין אנו שומעים זאת?

על כך השיב הבעל שם טוב, כי בת קול זו אלו הרהורי התשובה שבלב כל איש ישראל. כשאדם נתקף בהרהור תשובה המתדפק על שערי לבבו ומבקש להיכנס, להשפיע, בידו הבחירה אם להיענות לו, ובעיקר - אם להאזין לו.

בנוגע לקריאה רוחנית זו, אין כלל ספק באשר למטרתה וכלפי מי היא מכוונת. עלינו לשמוע אותה, להקשיב בה ולהטמיע אותה עמוק בליבנו, ובהתאם להיטיב את דרכנו ולשוב אל אבינו שבשמים בלב שלם. הבה לא נהיה כאותם כסילים במשל האמור, אלא אכן נאזין באמת ובתמים לשכינה הציוחת ומייללת וקוראת לנו: שובו פנים שובבים.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

מן הענוותנים ושפלי הברך היה רבנו, ככל שנגע הדבר לכבודו שלו. הוא לא היה מן הרודפים אחר השררה והכבוד, וככל שמדובר היה בתורתו העמוקה מני ים - כגדלותו התורנית העצומה כך היטה אוזן לכל למדן או צורב, צעיר ובא בימים כאחת, אשר בא לדון בדבריו ואף להטיל בהם ספק.

מלחמתה של תורה - גרס רבנו, זהו גופה של תורה, ומשכך לא ראה פחיתות כבוד בכך. אדרבה, הוא פנה לכל החפץ לעמוד על טיב דבריו ולתהות על קנקנם, לבוא ולשאלו, לחקור ולהתבונן עד שיבוארו לו דבריו דבר דבור על אופניו.

לצד זאת, לא אבה רבנו בשום פנים ואופן לאפשר לקנטרנים כאלה ואחרים, כאלה שתורתם נעשתה בידם קרדום לחפור בה, לנגח ולפקפק רק לשם הקנטור גרידא.

שילוב מיוחד זה בא לידי ביטוי בהקדמתו לספרו, כשבחדא מחתא הוא מציב מול הלומד אזהרה חריגה בחריפותה לכל יהין בנפשו לקנטר שלא לשם שמים, בעוד שמאידך הוא דווקא מעודד בכל פה לבוא ולהעלות את לבטיו וספקותיו בנוגע לתורת רבנו, ככל שחפצו הוא ללמוד, להבין ולקנות את קנייני תורתו של רבנו.

"והיו דברי אלה מול כל קורא, שאם לקפח בדברי הוא בא, ואין צריך לומר לקנטרני, נגיידים אדבר להמיתו בעקיצת ולחישת נחש ואוסר אני עליו פריי למאכלו ותוארו לעיניו, ואם דחקו שכלו באיזה דבר הנני בחיים כו' יסדר טענותיו בכתב אמת וישלחנו אל המקום אשר בחר ה' למשכן תורה הן בעודני חי, ואף כי אחרי מותי בית מדרשי שפת אמת יכון לעד הנה הנם תלמידי שותי מימי ישיבוהו על כל אשר תשאל נפשו היקרה, ולפני יושב על כסא מלוכת עולם עליון ב"ה נועדה יחד מי בעל דברים, ואז יכיר אדם תורה טעמה מקור חיים".

שביבי אור ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

על כל יהודי, כך לימדנו רבותינו, לפעול ככל יכולתו לקרב רחוקים וקרובים גם יחד, להשפיע על זולתו ולהפיץ את אור התורה ועבודת השי"ת סביבו.

אולם דווקא בתחום זה יש להיזהר, להישמר ולנקוט בדרך הנכונה ביותר כדי שלא להיכשל חלילה בסילוף הכוונה והחטאת המטרה. יש דרכים לקרב, אך לא כל הדרכים כשרות ואין המטרה מקדשת את כל האמצעים.

בפרשת כהן משיח נאמר (א.ד): "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, ועל כך כותב האור החיים הקדוש: "יִתְבָּאָר עַל דְּרָךְ אֹמְרִים וְ"ל (אבות ה, יח): "הַמְזַכֶּה אֶת הַרְבִּים אֵין חָטָא בָּא עַל יְדוֹ". וּבְרָאוֹת כִּי כִּהֵן הַמְּשִׁיחַ חָטָא, זֶה יִגִּיד שְׁלֹא זָכוּ הַזּוֹכִים עַל יְדוֹ כְּדֵי שְׁלֹא יָבֵא חָטָא עַל יְדוֹ בְּשִׁבְלֵם, וְהוּא אֲמָרוֹ לְאַשְׁמַת הָעָם".

בכך מציב לפנינו רבנו את אמת המידה, האופן בו נוכל לבחון עד כמה נכונה דרכינו והאם איננו חוטאים לאמת חלילה ומעוותים במקום לתקן. מבחן התוצאה הוא - עד כמה אנו עצמנו זוכים להתקרב ולהתעלות לאחר שעשינו זאת במישורים השונים אצל אחרים.

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

בנוהג שבעולם, רוכש האדם ביטחון עצמי מוצק יותר ויותר ככל שידיעותיו מקיפות ובהירות יותר. הדבר נכון כשמדובר בעניינים שבחולין כמו מקצועות שונים, וכך גם בכל הנוגע לידיעת הלכה על בוריה.

אדם שהספיק בימי חייו לשנן מסכת או שניים, להיבחן על כמה סימנים בשלחן ערוך ואף לעיין בדברי הפוסקים ולהחכים בקריאת מאמרי אקטואליה הלכתיים בנושאים כאלה ואחרים, חש ביטחון בהליכותיו והנהגותיו.

קשה עד מאד יהיה להציע בפני אדם כזה את האפשרות הבלתי מסתברת, לטעמו, כי ייתכן והוא טעה. לא רק שיהיה לו קשה להודות בכך בפני אדם זר, אלא שאף בינו לבין עצמו הוא יהיה משוכנע כי אכן הצדק עמו, וכי ידיעותיו ההלכתיות מקיפות דיין וברמה מספקת כדי להעמידו בכור המבחן במציאות בשטח.

אולם לא כך רואה זאת רבנו האור החיים הקדוש.

"כִּי הַעוֹשֶׂה בְּהַעֲלֵם דָּבָר וְהוּא חָכֵם מְפֹאֵל, שְׂגָה זֶה עוֹשֶׂה רֶשֶׁם גָּדוֹל בְּנַשְׁמָתוֹ וּמְרַחֵק נַפְשׁוֹ מִשְׂרָשָׁה" מלמדנו רבנו (א.ד), ובכך בעצם שומט את הקרקע מתחת לטענה זו אותה טוען האדם, כי ריבוי ידיעותיו ועומק הבנתו מעניק לו את האפשרות לצאת מתוך נקודת הנחה שהוא יודע את אשר לפניו.

אדרבה, היא הנותנת - כפי עומק הבנתך ושיעור ידיעותיך, כך גדלה התביעה שבעתים במידה ולא עמדת בסטנדרטים הנדרשים ממך מתוקף זאת!

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או בנדרים פלוס - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

הישועה שנפתחה בלב

שלום רב למזכי הרבים,

שנים ארוכות הרגשתי תקוע, הייתי בן 19, אבל לא הצלחתי לקרוא מתוך הספר, היו לי קשיים גדולים בקריאה, כשניסיתי לשבת וללמוד, פשוט לא הצלחתי. המילים היו חסרות משמעות בעיני, הרגשתי רחוק מאד מהעולם של החברים שלי, שהיו שקועים בלימוד.

יום אחד, מתוך תסכול עמוק, החלטתי לעלות לציונו של האור החיים הקדוש זיע"א בהר הזיתים. עמדתי שם ליד הציון, עם לב פתוח, ודיברתי אל ה'. "ריבוננו של עולם, בזכות הצדיק, תפתח לי את העינים והראש שאוכל לקרוא ולהתחבר לתורה! אני רוצה ללמוד, אני רוצה להבין, אבל אני לא מצליח!"

לא עבר זמן רב, ובדרכי חזרה הביתה בלילה, קראו לי ההורים בהתרגשות. "קרה משהו מדהים!" אמרו לי. "היום הגיע אלינו אדם מיוחד, שכבר עשר שנים שפיתח שיטה בקריאה ומלמד איך לקרוא, והוא בדיוק מה שאתה צריך!"

נדהמתי. רק לפני כמה שעות עמדתי ליד קברו של האור החיים הקדוש וביקשתי ישועה - וכבר עכשיו היא התגלגלה אליי בדרך שלא העליתי על דעתי. באותו רגע הבנתי, בעומק הלב, שזכות הצדיק פעלה בשבילי.

מאז, הכל השתנה. הקריאה הפכה קלה יותר, הלימוד הפך למשמעותי, והעולם של התורה, שפעם נראה רחוק כל כך, נפתח בפניי. אני מודה לה' על החסד הגדול שעשה איתי, ועל שהראה לי בדרך כל כך ברורה שהוא תמיד שומע את התפילות שלנו, במיוחד כשהן יוצאות מכל הלב.

מודה לכם על כל פעלכם להפצת תורתו של האור החיים הקדוש

א.מ.מ.

מתיבתא אור החיים

של יצחק, שלא יהיה לבטלה. נמצא כי היה שופר של מתן תורה שופר אילו של יצחק. אמנם עיקר דבר האיל שנברא בין השמשות, ואיך היה בא תמורת יצחק, ואיך הדברים מקושרים ומסודרים, אין כאן מקום להאריך, רק שתבין דברי חכמים שאמרו שהיה שופר אילו של יצחק. אך קשה מאד הבנה שלימה בכתב לכמו אלו הדברים העמוקים, רק יוסיף חכמה ודעת.

ובפרסד יוסף (וירא את קטז) הקשה על מה שאמרו שלעתידי יתקע בשופר של יצחק, והרי אמרו (ר"ה כח.) שאסור לתקוע בשופר של עולה. והביא שכבר הקשה כן מהר"ם חביב בספר יום תרועה (ר"ה שם). וזה לשונו בפרסד יוסף שם: בכתבי דודי זקני הגאון הצדיק ר' צבי הכהן ז"ל האבד"ק זגערזש ראייתי שהקשה, הא דלעתידי יתקע בשופר של יצחק, הא בשופר של עולה לא יתקע (עיין ר"ה כח.) וכן הקשה בספר יום תרועה (ר"ה שם ד"ה משי"כ). ונראה דאיתא בכל בו (סי' סד) והובא בבית יוסף (או"ח סי' תקפז) דמודר הגאון משופר אחר תוקע והוא שמע, אבל הוא בעצמו אסור לתקוע דאיכא הנאה בהדי מצוה, דמתגאה מזה שהוא תוקע, עיין שם. וכתבו המפרשים, משום הכי בשופר של עולה לא יתקע, דישי הנאה רוחניות דמתגאה, עיין שם. וכתבי (קהלת ז כ) 'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ופירושו דמצוה צריך להיות רק לעבודת ה' ולא להתערב ג"כ הנאת עצמו, וזה הפירוש אשר יעשה טוב ולא יחטא בהטוב המצוה, רצה לומר שלא יחטא בכוונה אחרת, אבל לעתידי יבטל היצר הרע ויעשה מצות בשלימות, ובכהאי גוונא במצות לאו להנות תננו כולי עלמא מודים דמותר לתקוע בשופר של עולה. ובני הר"ר דוד נ"י העיריני מאור החיים ויקרא (א ט) על הפסוק את הכל אתי שפיר. ע"כ.

ובברכת שמעון כתב בשם הרה"צ האדמו"ר הר"מ מפילאב זצ"ל, שאמר לתרץ עפ"י רז"ל הובא ברש"י (בראשית כב יג) עה"פ ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו, מהו תחת בנו, על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר יה"ר שתהא זו כאילו היא עשויה בבני כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו בני מופשט, כאילו הוא נקטר ונעשה דשן ע"כ, וא"כ קרנים שאין כנגדן בבני אדם לא היה לו ענין להקריבו, שאין בזה משום הקרבה שתהא תחת בנו, ודפח"ח. וכתב שראה אח"כ כע"ז באמרי שפר להגאון מהר"ש קלוגער זצ"ל. וראה עוד כע"ז בדברי דוד (להג"מ חנוך דוד גרינגלאס אבד"ק לענטשענא).

הרמב"ן ז"ל, וכי אדם בעולם שסובר שהיה השופר הזה, שיוצא ממנו הקול במתן תורה, שופר טבעי, שמקשה על המדרש (ז"ל) שהקרנים של איל שהקריב אברהם נשרף, לא עלה על דעת אחד מעולם. ולפיכך אף אם נשרף האיל, לא נשרף רק מה שראוי לשריפה, אבל שאינו ראוי לשריפה - לא נשרף. ומפני כי האיל הזה הוא דבר שאינו בטבע במה שהוא נברא בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו), והוא בלתי טבעי, שאילו היה דבר טבעי היה נברא בששת ימי בראשית בטבע, ומפני שההפסד על ידי הקרבה ראוי לדברים הטבעיים, והוא להם בטבע, וכאשר מגיע הפסד להם אין לומר שהיו אותם הנבראים לבטלה, כי לכך נבראו, והגיע להם הפסד. אבל דבר שאינו בטבע, היה לבטלה אם היה להם הפסד, לפי שאין הפסד כזה, על ידי הקרבה, לדבר שהוא שלא בטבע, אם היה מגיע הפסד לדבר שהוא שלא בטבע - היה לבטלה, אחר שאין מטבעם הפסד. לכך אמר (פרקי דר"א פ"א) 'האיל שנברא בין השמשות' שהוא שלא בטבע, 'לא יצא מאתו דבר לבטלה'. שהרי השופר של מתן תורה לא היה דבר טבעי, וכן השופר שהוא לעתיד, וכן הכינוי של דוד וכו'. ומעתה, כאשר היה בעולם דברים בלתי טבעיים המתיחסים אל הדברים שנבראו בין השמשות - לא היו לבטלה, וכמו אילו היה קרב יצחק על המזבח, שהיה הגוף נשרף והרוח שב אל אשר נתן אותו, לפי שהוא בלתי טבעי, כך באיל הזה - נשרף מה שראוי להיות נשרף, ואם בשביל שהיה בלתי טבעי, ואין ראוי בו הפסד, כיון שבעולם דברים מתיחסים אל הדבר שהוא בלתי טבעי שנברא בין השמשות, הרי לא היה לבטלה. הלכך אמר שהיה שופר אילו של יצחק. שכשם שהוא היה בלתי טבעי, כך שופר זה בלתי טבעי. ומאחר כי היה שם שופר במתן תורה, והוא היה שופר שאינו טבעי, ואילו שנברא בין השמשות גם כן היה שלא בטבע, לכך אמר שופר של מתן תורה - שופר של אילו

כתב רבינו (ויקרא א ט) וזה לשונו: 'את הכל'. אמרו ז"ל (ת"כ כ"א) לרבות הקרנים והטלפים. וקשה למה לא הקריב אברהם את השנה לעולה בקרניו וגו' והניח קרניו לשפורות כמאמרם ז"ל (פדר"א לא). ואולי שהקריב הכל ופקע מעל המזבח, כדתנן (זבחים פ"ו) וכולן שפקעו מעל המזבח לא יחזיר. או אפשר שנתלש מעליו קודם זריקה, ולא נתרבו הקרנים וכו' להקרבה אלא בעודן מחוברים אבל נתלשו אפילו עלו לראש המזבח ירדו דכתיב (דברים יב כז) ועשית עולתך הבשר וגו', ומותר בהנאה, וכדברי זירא שאמר בפרשת המזבח מקדש (שם) נתלש קודם זריקה שרי למעבד מנייהו אפילו קתא נסכיני. או אפשר שעדיין לא נתנה תורה, והגם שאמרו ז"ל (יזמא כח) קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, כבר כתבתי בפרשיות אבות שזה היה לרצון כל שאין הכרח בדבר לאיזו סבות זכות, כמו שתאמר נישואי תמר ליהודה נישואי שתי אחיות ליעקב, וכמו כן קרני איל עמדו לנס בהודעת נביאים, ולזה לא קיימו מצות העתידות להקטיר קרניו.

והוא דרשת חז"ל בתורת כהנים: 'את הכל'. לרבות העצם והגידים והקרנים והטלפים והצמר שבראשי כבשים השער שבזקן תישים. יכול אפילו פרשו, תלמוד לומר (דברים יב כז) 'ועשית עולותיך הבשר'. אי 'ועשית עולותיך הבשר והדם', יכול יתלשו הגידים והעצמות ויעלה הבשר. תלמוד לומר 'את הכל' ריבה. הכיצד, בזמן שהן מחוברין יעלו, פרשו אף על פי שהן בראשו של מזבח ירדו.

וכן דרשו זבחים (פז): דתניא, 'הוקטיר הכהן את הכל המזבחה', לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים אפילו פירשו וכו'. רבי אומר, כתוב אחד אומר 'הוקטיר הכהן את הכל המזבחה' ריבה, וכתוב אחד אומר 'ועשית עולותיך הבשר והדם' מיעט, הא כיצד, מחוברין יעלו, פירשו אפילו הן בראש המזבח ירדו.

וקושיית רבינו כבר הקטנו כן הראשונים, ראה ברמב"ן (שמות יט יג), וז"ל: 'במשוך היובל המה יעלו בהר', הוא שופר של איל, ושופר אילו של יצחק היה. לשון רש"י. ולא הבינותי זה, כי אילו של יצחק עולה הקריב אותו, והקרנים והטלפים הכל נשרף בעולות. אולי גבל הקדוש ברוך הוא עפר קרנו והחזירו למה שהיה. אבל לפי דעתי האגדה הזו יש לה סוד, ואמרו שזה הקול הוא פחד יצחק, ולכן אמר (שם פסוק טז) 'ויחרד כל העם אשר במחנה', ולא השיגו דבור בגבורה הזאת וזלתי קול (דברים ד יב). והמהר"ל בגור אריה שם כתב: ואני תמה על

מצא חיים

חידה שבועית בעיני דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמדויקו מבית מתיבתא

רבנו מפרש דרך דרש את לשון הכתוב (ה, א): 'וַיִּנְפֹשׂ פִּי תַחַטָּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים', באחת הדרכים הבאות. התדע מהי?
 (א) 'חטא' מלשון חסרון, ובא ללמדנו שבעצם שמיעת דבר-איסור נחסרת הנפש ונפגמת.
 (ב) כנגד חטאה של נפש האדם, אשר הושבע טרם שירד לעולם 'היה צדיק' ועבר על כך.
 (ג) כנגד אוזניו של האדם, הפתוחות לשמוע דברים אסורים וכבד מטמאות את הנפש.

תשובה מגליון קודם: תשובה א'

פתרונות יש לשלוח לא יאחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m208039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה. 3. בני חז"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם. בין שלושי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה
 בגיליון פר' וארא:
 הרב אליהו
 הולצמן,
 בית שמש

מחברים להיום
 לשמיעת שיטורים ודרשות
 חייגו: 02-803-9999

